

Halottakról csak jót vagy semmit. Születésnapos élőkről csak jót vagy semmit. Csak élők és halottak vannak — harmadik eset nincs.

Ezek szerint ma (születésnap) rosszat írnom fogalmilag kizárt.

Ami lehetne akár megnyugtató is. De a konklúzióval kapcsolatos kételyeim inkább tudom be a szillogizmus hibájának. Miért is? Mert vannak még az élőhalottak... de ők ugye kicsit halottak is, tehát — kizárt.

Ha nem hibás a premisszáim egyike sem, amit írok, vagy semmi, vagy jó. És/vagy. Meglátjuk. Szándékom szerint a második. Szándék teszi, vagy eredmény, a milyenségét? Az organon logikájától mindjárt a filozófiai iskolák vitáinak mélyére rántana a mondatok hínárja?! Szörfözzünk a felületen — ajándék szörf-deszkával, műtápárás koktélpohárban.

Félszázadossá lenni olyan rang, amelyet a katonaságnál szerencsére nem ismernek (ízlelgessük: ötvenedes). Marad a civil szféra a maga mindennapos harcaival. Kudarcaival. (Ha megütöd a főnyereményt, odatartja a másik kudorcáját is.) Az ünnepelt költő ebben a tükörben: mit sem sejtő, mosolygó alak a bölcsészkar aulájában. Körötte csapkod a fiatal életek következetlenségének minden bombája, de ő most épp süket — annyira az érzéseiben él, hogy észre sem veszi, mikor lesznek okukfogyottá. Élőkről, halottakról jót vagy semmit. Van akkor egy(pár) jó sztorim. Mondjam vagy mutassam?

Láthatnám másképp is. A költő az egyetemvárosi kocsmaszatánál ült. Világos délután. Három különböző nemzetiség képviselője volt az asztalnál — így a mondat nem úgy folytatódik, hogy egy amerikai gyalogos, egy francia örvetető, egy angol géppuskás és egy orosz hússaláta, hanem úgy, hogy —: egy költő-lapszerkesztő-komolyember, egy költő-lapszerkesztő-dúvad és egy költő-performer-keményember. Sokszor ismétlődő kép, a vidéki egyetem szélső asztalánál ülő hármas. Átbeszéljük a beérkezett kéziratokat, de erről mit sem tudok még akkor, csak három, komolyan munkába merült, papírok fölött görnyedő, vitázó, beszélgető embert látok — tudom, kicsodák, persze hogy. Nem mintha írnék a lapjukba, de tudom: végtére az a szak volna a célo, amellet persze, amit épp gyűrök, s ezek az emberek — ki tudja, komolyak? linkelnek? — tesznek ott valamit, ami talán csak utólag jelent majd önmagánál kicsivel többet. Egyikük, az éppen ünnepelt, nekem mintha Fazekas Lúdasa volna. Nem is mert márpedig ő, a' mit feltett furfangos eszébe, azt onnan sem tűz, sem víz nem ütötte ki többé; hanem mert ruházata, alakja, egész fizimiskája vándorló olasz ácséra hajaz. A hegyes orrú fekete bőrcsizmával viselt testhez simuló fekete nadrág, az elengedhetetlen fekete póló, a keskeny, határozott arcél, a mindig átderengő kékes borosta, a mindig rendezetlen göndör fekete fürtök alól kivillanó élénk szempár — így képzelem azt a bosszúállót, aki háromszor is visszatér: fekete, fekete,

fekete világfi. Plajbásszal jegyzetel a köztük fekvő lapokra, ez jó, ez nem mehet, neki szóljunk, hogy írja át, öltre menő szerkesztőségi viták egy-két generációnyi időtávból, kívülről szemlélve. Láthatnám így is. Nem így látom.

Ül a költő, az Egyetemváros bölcsészkar épületének — egykori kutatóintézet, közvetlen az üzemcsarnokok mellett, dísztelen, éktelen, fénytelen, kedvtelen hely, mint egy konténeriskola — aulájában, ül és várakozik. Jön az élet forgószele és széthajtja minden addigi képzelgését — nem erre várt ugyan, de ez jön. Az élet forgószele egy párhetes kapcsolat nőalakjának képében érkezik. Kedvese szakestje egy ajtóval odébb, a rendezői balon a nagyteremben. A költő — itt még mit sem sejtő, mosolygó fiatalember, Lúdas Matyi Döbrögivel való találkozása előtt — látogatába jött. Érzései vannak. Komoly tervei. Vagy innen (onnan, akkor-felőlem, szakestező szakos felől) nézve úgy látszik.

A nőalak barátnője megbántódva figyel egy jelenetet a nagyteremben. Közös tanáruk, a barátnő korábbi kedvese, szerelme táncoltatja az élet forgószelet. A forgószelet nem áll meg egy táncnál — ő így esik szerelembe. Közben a költő, olaszos csizmájában, testre simuló fekete farmerjében, fekete zekéjében, fekete, csillogó szemével egyelőre mosolyogva, még mit sem tudva ül az aulában. Várja a forgószelet-kedvest.

Véletlenszerűen, szinte-figyelmetlenségéből, egy megszentelt és időből kivont pillanatban keveredett a már régen forgó nagy malomkerekek közé, s kapja meg épp a maga ütlegeit. De nem lehet ám akárből Lúdas Matyi. Aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni.

Előbb látni az ő készülődő poklát, mintsem maga szembe-sülne vele — felelőssé tett. Dilemma elé állított: mondani vagy nem mondani. Tartozom-e szembesíteni azt, aki a közvetlen környezet szűkre szabott szféráján kívül esik, azzal, amivel hamarosan úgyis szembesíti az, akire tartozik? Nem tartozom. Jó-e nézni, ahogy a bizalom ártatlanságával gyűl ki a forgószelet érzétere arcán az öröm? Nem jó. Nem én leszek a fényhozó — Lucifer szerepe ebben a történetben másé (a szereposztás történetéről történetre változik). Pillanatnyi dráma pillanatnyi mellékalakja, egyetlen villanás egy termékeny, hasznos, sikeres, rendszerető, szívósan kísérletező és fokozatosan haladó életúton, mely ezerszer lépett túl ezen a történeten – nekem mégis akkortól, onnan villog a szeme fénye, mutatkozik egzaltált lény, határozottsága, egyszerre komoly-komikus és törvénytisztelón hedonista alkata. Ahogy eléri a forgószelet; tudja, hogy nem kerülhet fölébe, de mosolyog. Ezt a mosolyt, ezt az elfogadó, fatalista hedonizmust, ezt az alkatot ünneplem benne most is.

Érzem persze, mindez messze volna attól, amit tisztelettel lehet elmondani egy 50. költői születésnapi lapszám hasábjain — de a következtetéstől szerencsére megment egy kezdeti, hibás szillogizmus. Csin-csin.

▸ Györe Gabriella

Csin-csin